

c/o puheenjohtaja Keijo Rantanen
Valkoseläntie 9, 37120 Nokia
050 574 9064
nokianluonto@gmail.com

14.05.2024

PIRELY/1786/2022

Kyrön Luonto ry.
c/o sihteeri Sari Lähde
Kyröntie 2, 39200 Kyröskoski
050 912 1109
kyronluonto@gmail.com

Suomen Luonnonsuojeluliitto Ikaalinen
c/o puheenjohtaja Sari Jaakkola
Raivalantie 283, 39500 Ikaalinen
050 576 7950
jaakkola.sari@outlook.com

c/o puheenjohtaja Timo Järvenpää
Lehtiläntie 18, 34130 Ylinen
050 300 7021
ylojarvenluonto@gmail.com

**Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus**
Yliopistonkatu 38
PL 297
33101 TAMPERE

ASIA Mielipide Pirkanmaan ELY-keskuksen 22.11.2023 antamaa lausuntoa koskien Fingrid Oyj:n toimittamaa Kristiinankaupunki–Nokia 400 + 110 kV:n voimajohtohankkeen täydennettyä ympäristövaikutusten arviointiselostusta sekä luonnonsuojelulain 35 §:n mukaista lausuntoa Pinsiön-Matalusjoen ja Kaakkurijärvien Natura-arvioinneista.

VIITE Pirkanmaan ELY-keskuksen mielipiteen antamista koskeva sähköposti 15.4.2024.

Lausumme mielipiteenämme ympäristövaikutusten arviointiselostuksen täydennyksestä ja neljän alueen Natura-arvioinneista seuraavaa. Mielipiteemme koskee voimajohdon Parkano-Nokia-osuutta.

Pidämme myönteisenä sitä, että Suomen Luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piirin sekä liiton Hämeenkyrön, Ikaalisten, Nokian, Ylöjärven ja Ylä-Satakunnan paikallisyhdistysten esittämä Nokian Pinsiön kylätaajaman länsipuolelta ohittava läntinen vaihtoehto on otettu mukaan

ympäristövaikutusten arviointiin. Edellä mainitut yhdistykset esittivät läntistä linjausta 5.12.2022 Fingrid Oyj:n ympäristövaikutusten arvioinnista antamassaan lausunnossa.

Alla olevasta ELY-keskuksen yva-lausunnosta käy ilmi, että läntisen vaihtoehdon Natura-alueiden ja -lajien luontoarvoihin kohdistuvat riskit ja haittavaikutukset ovat itäistä ja vaihtoehdotonta linjausta vähäisemmät.

Mielestämme ympäristövaikutusten arvioinnissa ei oteta riittävästi huomioon hankealueella sijaitsevien Natura-alueiden luontotyyppien ja eliölajien merkitystä. Natura-alueiden luontodirektiivin liitteen I luontotyypit ja luontodirektiivin liitteen II eliölajit ja lintudirektiivin liitteen II sääksi (*Pandion halietus*) on suojeltu merkittävien biologisten ominaisuuksiensa vuoksi. Niiden tilaa ei saa millään perusteella heikentää tai hävittää.

Huomautamme, että vaikka taimen (*Salmo trutta*) ei kuulu Natura-ohjelmassa suojeltuihin eliölajeihin, joessa elävän jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) väli-isäntänä se on korvaamattoman lajin elinehto. Näköhavaintona taimenen tiedetään nousevan pohjoisessa Pinsiönlähteelle saakka. Näin ollen voimajohtoon itäisen vaihtoehdon vaikutukset heikentäisivät taimenen elinympäristöä. Tämän perusteella pidämme välttämättömänä hankkeen taimenta koskevaa vaikutusten arviointia. Pirkanmaan ELY-keskuskin ottaa lausunnossaan taimenen merkityksen esille.

Lausunnossaan Pirkanmaan ELY keskus katsoo, että Pinsiön-Matalusjoen ja Kaakkurijärvien Natura-alueiden ympäristövaikutusten arvioinnissa on puutteita. ELY-keskus edellyttää vaikutusten arviointien asianmukaista täydennystä, ennen kuin viranomainen voi hyväksyä hankkeen suunnitelman.

Yhdymme Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunnossaan esittämiin ympäristövaikutusten arvioinnin puutteisiin ja arvioinnin täydennysvaatimuksiin. Esitämme mielipiteemme alla kohdekohtaisesti Pirkanmaan ELY-keskuksen hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista laaditun lausunnon yhteydessä.

Lisäksi esitämme läntisen vaihtoehdon vaikutusten arviointia niin, että linjaus viedään riittävän kauas Kaakkurijärvien Natura-alueeseen kuuluvasta läntisestä Heinijärvestä.

Hankkeen kuvaus ja Natura-arviointi Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunnosta

Hanke

Fingrid Oy suunnittelee uuden 400+110 kilovoltin voimajohtoyhteyden rakentamista Kristiinankaupungin Åbackin ja Nokian Melon sähköasemien välille. Voimajohtoyhteyden reitit sijoittuvat pääosin nykyisten voimajohtojen rinnalle ja osin uuteen maastokäytävään.

Hankkeen vaikutusmekanismit ja niiden kesto

Natura-arvioinnissa käsitellyt vaikutukset ovat suoria ja välillisiä, koska hankealue sijoittuu osittain tarkasteltaville Natura-alueille. Voimajohtohankkeissa yleisesti merkittävimmät vaikutukset ovat rakentamisen ja purkamisen aikaisia häiriövaikutuksia. Pitkäaikaisia, koko johdon käyttöään aikaisia, vaikutuksia aiheutuu uusille pylväspaikoille, raivattavalle ja avoimena pidettävälle johtoalueelle sekä säännöllisesti käsiteltävän johtoaukean reunavyöhykkeelle. Voimajohtot voivat myös aiheuttaa suoria este- ja törmäysvaikutuksia linnustolle. Purkamisen jälkeinen vaikutus riippuu alueelle tulevasta maankäytöstä.

Natura-arvioinnin menetelmät

Natura-arvioinnit on tehty Natura-tietolomakkeen, Metsähallituksen Lausunto 2 (12) PIRELY/1786/2022 22.11.2023 kuviotietojen (2023), 14.-15.6.2022 Natura-alueilla toteutetun maastokäynnin ja olemassa olevan lajistotiedon (Suomen lajitietokeskus 2023) pohjalta. Voimajohtoalueella on ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä tehty kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventointi 100 metriä voimajohdon keskilinjaa molemmin puolin.

Pinsiön-Matalusjoki (SAC, FI0356004, 27 ha)

Pinsiön-Matalusjoki saa alkunsa Pinsiönharjusta purkautuvasta pohjavedestä. Joen alkukohdan lähdealueella on kosteaa lehtoa ja lehtokorpea harjunotkelmassa.

Joen kokonaispituus on noin 13 km ja alajuoksulla on useita koskiosuuksia. Jokea ja sen sivu-uomia on perattu useaan otteeseen peltojen kuivatustarpeisiin. Alue on jokihelmisimpukan viimeisiä esiintymisalueita Etelä-Suomessa. Joen rehevöityminen, kiintoainekuormitus, perkaukset ja veden vähyys ovat heikentäneet lajin kantaa ja vähentäneet sen elinalueita.

Pinsiön-Matalusjoen suojeluperusteena on kolme Natura-luontotyyppiä: pikkujoet ja purot (3260), lähteet ja lähdesuot (7160) sekä lehdot (9050). Pikkujoet ja purot kattavat pinta-alallisesti laajimman osan Natura-alueella määritetyistä luontotyypeistä, yhteensä 21,6 ha. Alueen kokonaispinta-ala on 27 hehtaaria. Lisäksi alueen suojelun perusteena on luontodirektiivin liitteen II lajeista saukko (*Lutra lutra*) sekä jokihelmisimpukka (*Margaritifera margaritifera*). Muina tärkeinä lajeina Natura-tietolomakkeella mainitaan taimen (*Salmo trutta*), sinikesijäkälä (*Leptogium cyanescens*) ja kalliopunossammal (*Porella cordaeana*).

Reittivaihtoehdot Natura-alueen kohdalla

Pinsiönkankaan itäinen reittivaihtoehto

Pinsiönkankaan itäisessä reittivaihtoehdossa uusi voimajohto sijoittuisi Natura-alueella kulkevan nykyisen voimajohdon länsipuolelle Pinsiönkankaan lähdelehdon itäpuolella. Nykyinen johtoalue levenisi 38 metriä, jolloin uuden voimajohtoalueen leveydeksi muodostuisi 84 metriä.

Pinsiönkankaan läntinen reittivaihtoehto

Pinsiönkankaan läntisessä reittivaihtoehdossa voimajohto sijoittuisi kokonaan uuteen voimajohtokäytävään Natura-alueen ulkopuolelle, noin 1,5 km etäisyydelle joen länsipuolelle. Hankkeen myötä alueelle muodostuisi 62 metriä leveä uusi voimajohtoaukea.

Vaihtoehdoton osuus

Voimajohdon vaihtoehdoton osuus ylittää Natura-alueen Matalusjoen kohdalla Ala-Pinsiössä. Alueella ei ole ennestään voimajohtoa ja hankkeen myötä alueelle muodostuisi 62 metriä leveä voimajohtoaukea.
Lausunto 3 (12) PIRELY/1786/2022

Vaikutukset luontotyypeihin

Pikkujoet ja purot

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyypeihin

Pikkujoet ja purot

Kaikkien reittivaihtoehtojen vaikutukset luontotyyppiin ovat arvioidaan korkeintaan vähäisiksi. Voimajohtopylväitä ei sijoiteta vesistöihin. Joen ylityskohdissa kasvillisuuden poisto joenpenkalta vaikuttaa vähäisesti ja paikallisesti vesiluontotyyppien edustavuuteen, mutta kokonaisuutena merkitys on erittäin pieni. Voimajohtoalueelle voidaan myös jättää matalaa kasvillisuutta, joka ei vaaranna sähköturvallisuutta.

Lehdot

Pinsiönkankaan itäisessä reittivaihtoehdossa voimajohtojen rakentamisesta aiheutuu suoria vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena olevalle lehdot-luontotyyppille, sillä voimajohto sivuaa alueelta määritettyä lehtokuvia. Itäinen reittivaihtoehto aiheuttaa lehtokuvialle hyvin pienen pinta-ala-menetyksen (0,005 ha) ja reunavaikutuksen lisääntymistä.

Reunavaikutus ulottuu kangasmetsissä enintään 50 metrin päähän, jolloin Metsähallituksen kuviotietojen perusteella uuden voimajohtoalueen raivauksesta aiheutuva reunavaikutus kohdistuu lehtokuvioilla noin 0,35 hehtaarille. Natura-lomakkeen mukaan lehtojen pinta-ala koko Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueella on 1,2 ha, jolloin uuden voimajohtoalueen reunavaikutus kohdistuu noin 29 prosentille luontotyyppin pinta-alasta Natura-alueella. Pieni osa tästä lehtoalueesta on kuitenkin nykyiselläänkin reunavaikutuksen alaisena nykyisen voimajohtoalueen vuoksi. Näin ollen Pinsiönkankaan itäisen reittivaihtoehdon rakentamisen vaikutukset lehdot-luontotyyppille arvioidaan kohtalaisiksi. Pinsiönkankaan läntisellä reittivaihtoehdolla ei ole vaikutuksia lehdot-luontotyyppiin suuren etäisyyden takia. Vaihtoehdottoman reittiosuuden vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

Lähteet ja lähdesuot

Luontotyyppin tarkka sijainti Natura-alueella ei ole arvioinnin mukaan tiedossa. Hankkeen luontoselvityksissä on tarkistettu ne alueet, joilla uusi voimajohtoalue ja Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueet risteävät, eikä risteyskohdissa ole havaittu erityisiä suojeltavia luontotyyppijä tai arvokasta lajistoa. Näin ollen voidaan arvioinnin mukaan varmuudella todeta, ettei hankkeesta aiheudu vaikutuksia lähteet ja lähdesuot-luontotyyppille millään reittivaihtoehdolla.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen II lajeihin

Voimajohtorakentaminen ei arvioinnin mukaan vaikuta saukon jokivesistössä ja sen rantatörmässä mahdollisesti oleviin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin tai muihin elinmahdollisuuksiin Natura-alueella. Sijoitettaessa uudet pylväävät riittävän kauas uomista saukolle ei kohdistu vaikutuksia. Jokihelmisimpukka elää koko elinkiertonsa jokivesistössä. Arvioinnin mukaan voimajohtorakentamisesta ei aiheudu vaikutuksia Lausunto 4 (12) PIRELY/1786/2022 22.11.2023 jokivesistöön, sillä voimajohtopylväät rakennetaan kuivalle maalle riittävän etäälle vesistöistä eikä alueella ole arvioinnin mukaan tiedossa lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Yhteisvaikutukset

Arvioinnissa ei tunnistettu hankkeita, joilla voisi olla merkittävän rajan ylittäviä yhteisvaikutuksia voimajohtohankkeen kanssa. Erilaisten hankkeiden ja suunnitelmien kasvillisuuteen kohdistuvat vaikutukset eivät lähtökohtaisesti yllä kauas, jolloin luontotyyppien osalta ei tunnistettu sellaisia hankkeita, joilla voisi arvioinnin mukaan olla Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppihin merkittäviä yhteisvaikutuksia.

Suojelun perusteena olevalla saukolla on puolestaan laaja elinpiiri, jolloin siihen voisi kohdistua yhteisvaikutuksia myös kauempana sijaitsevista hankkeista.

Vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Vesiluontotyyppeihin ja jokihelmisimpukkaan kohdistuvia vaikutuksia voidaan vähentää sijoittamalla voimajohtopylväät riittävän kauas uomasta ja huolehtimalla rakentamisvaiheessa siitä, ettei vesialueelle kohdistu kiintoainekuormitusta. Lisäksi luontotyypeille kohdistuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää valitsemalla se reittivaihtoehto, jonka kokonaisvaikutukset ovat vähäisimmät. Natura-arvioinnissa Pinsiönkankaan läntisen reittivaihtoehdon vaikutukset Natura-alueeseen arvioidaan itäistä reittivaihtoehtoa vähäisemmiksi. Rakentamisvaiheessa vältetään Natura-alueeseen kuuluvien jokien ja purojen ylittämistä työkoneilla ilman suojaavia rakenteita jokihelmisimpukan lisääntymis- ja levähdyspaikoilla. Voimajohtoon rakennusaikana tapahtuvat yksittäiset vesistöjen ylitykset työkoneilla saattavat samentaa vettä hetkellisesti ja paikallisesti. Rakentamisvaiheessa uomien ylityksien kohdalla tulee käyttää suojaavia rakenteita siten, että vältetään vesistöön kohdistuva kiintoainekuormitus.

Arvioinnin johtopäätöksenä todetaan, että Kristiinankaupunki-Nokia-voimajohtohankkeen läntisestä, itäisestä ja vaihtoehdottoman osuuden reittivaihtoehdosta ei arvioinnin mukaan aiheudu merkittäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille tai lajeille eikä siten heikennystä alueen ekologiseen rakenteeseen tai toimintaan.

Pidämme ongelmallisena sitä, että johtopäätökset ovat osin asiantuntemattomia ja kestävämpiä tai niille ei esitetä perusteita. Esimerkiksi Pinsiön-Matalusjokeen ei saa kohdistaa mitään kiintoaineksen tai samentumisen tuottamaa pilaantumisriskiä. Näin ollen on mahdotonta esittää jokea ylittävien raskaiden koneiden käyttöä, vaikka vesistö esitellysti suojattaisiin. Raskaiden koneiden ylityksistä seuraisi vakavia muutoksia joen pohjasedimenttiin, vesistön tilaan ja pohjan eliölajistoon.

Kaakkurijärvet (SAC/SPA, FI0333004, 574 ha)

Voimajohto-osuudelle Parkano-Nokia kuuluva Alinenjärven ympäristön itäinen vaihtoehto sijoittuu 340 metrin matkalla Kaakkurijärvien Natura-alueelle Heinijärvien kohdalla. Itäinen vaihtoehto sijoittuu kahden nykyisen 110 kilovoltin voimajohtoon länsipuolelle. Voimajohtoon rakentamisen seurauksena voimajohtoalue levenisi noin 38 metriä, ja kokonaisleveydeksi muodostuisi 101 m. Uuden maastokäytävän Alinenjärven ympäristön keskimäinen ja läntinen vaihtoehto sijoittuvat Natura-alueen ulkopuolelle lähimmillään noin 210 m etäisyydelle.

YVA-arvioinnissa kaikkien lintudirektiivin lajien törmäysriski voimajohtoon arvioidaan kohtalaiseksi keskimmaisessa ja läntisessä vaihtoehdossa, mutta kaakkuria lukuun ottamatta mahdollisten törmäysten vaikuttavuus tulkitaan vähäiseksi populaatioiden elinvoimaisuuden takia. Itäisessä reittivaihtoehdossa voimajohtojen sijoittuminen olemassa olevien johtojen vierelle ei merkittävästi lisäisi minkään lajin törmäysriskiä nykyisestä etenkin, jos uudet johtimet merkitään huomiomerkinä.

Huomautamme, että itäinen reittivaihtoehto lisää huomattavasti kaakkurien törmäysriskiä voimajohtoon. Kaakkurit pesivät pienillä järvillä ja käyvät kalastamassa suuremmilla järvillä, mistä johtuen ne lentävät päivittäin runsaasti saalislennoillaan erityisesti kesä-heinäkuussa poikasten kuoriuduttua ja kestäen elokuun lentokyvyyttömään aikaan.

Saalistamisesta palatessaan kaakkurit lentävät eri korkeuksilla ja levenevä voimajohto kasvattaisi kaakkurien törmäysriskiä merkittävästi.

Nykyisen voimajohdon alta on yksi havainto voimajohtoon törmänneestä kuolleesta kaakkurista, mutta niiden kokonaismäärää ei ole selvitetty.

Toisin, kuin yva-arvioinnin selostuksessa kerrotaan, kaakkurien kanta ei ole vakaa. Kannassa esiintyy isojakin vaihteluja, mikä selviää lajin vuosittaisesta pesimä- ja poikasindeksistä. Kaakkuri ei ole noin 10 vuoteen pesinyt entisillä keskeisillä pesimäalueillaan Porras-, Kallio- ja Ruokejärvellä. Lajin pesintöjen määrä ja poikastuotto on laskeva, kun nykytilannetta vertaa vuoden 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun pesimis- ja poikasmääriin.

Riskien lieventämiskeinona Kaakkurijärvien Natura-alueen läheisyydessä suositellaan uusien voimajohtojen merkitsemistä huomiomerkinnöillä mahdollisten haitallisten linnustovaikutusten lieventämiseksi. Huomautamme, että ennen johtopäätösten tekemistä huomiomerkintöjen toimivuudesta kaakkurin osalta tulee olla kokemuseräistä tilastotietoa lajin esiintymisalueilta.

Kaakkurin taantumisen aiheuttajiksi on todettu metsätalous ja virkistyskäyttö. Tämän ohella on välttämätöntä minimoida muut lajin kannan vakauteen vaikuttavat mahdolliset riskit. Yksi akuuteista riskeistä on Fingrid Oyj:n uuden voimajohdon sijoitus. Tämä puoltaa läntisen vaihtoehdon valintaa.

Johtopäätökset

Arvioinnin perusteella todetaan, että Kristiinankaupunki-Nokia voimajohtohankkeen Alinenjärven ympäristön läntisestä, keskimmäisestä tai itäisestä vaihtoehdosta ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojelun perusteena oleville luontotyypeille ja lajeille, eikä voimajohtohanke heikennä alueen ekologista rakennetta ja toimintaa. Alinenjärven ympäristön itäisen vaihtoehdon rakentaminen aiheuttaa merkittävyydeltään vähäisen vaikutuksen suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin puustosiin soihin, ja keskimäinen ja läntinen vaihtoehto eivät aiheuta luontotyypeille lainkaan vaikutuksia. Linnuston osalta kaikkien suojeluperusteena olevien lajien törmäysriski voimajohtoon arvioidaan kohtalaiseksi keskimmäisessä ja läntisessä vaihtoehdossa, mutta kaakkuria lukuun ottamatta mahdollisten törmäysten vaikuttavuus on vähäinen. Kaakkurin osalta törmäysten vaikuttavuus voi nousta jopa kohtalaiseksi Alinenjärven keskimmäisessä ja läntisessä vaihtoehdossa.

Alinenjärven itäisen reittivaihtoehdon toteuttaminen ei lisää lintujen törmäysriskiä johtimiin verrattuna nykytilanteeseen varsinkin, jos uudet voimajohdot merkitään huomiomerkinnöin.

Tähän huomautamme, että Alinenjärvellä pesii kuikka (*Gavia arctica*)

Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto

Viranomainen voi hyväksyä hankkeen tai suunnitelman vasta varmistuttuaan asianmukaisen arvioinnin perusteella, ettei toiminta vaikuta haitallisesti arvioidun Natura-alueen koskemattomuuteen.

Pinsiön-Matalusjoen sekä Kaakkurijärvien Natura-alueilta tehty arviointi sisältää puutteita, joiden vuoksi ei voida poissulkea ettei Natura-alueisiin kohdistu hankkeesta merkittävästi heikentäviä vaikutuksia. Arviointia tulee täydentää. Arvioinnin puutteita sekä vaadittavia täydennyksiä on käsitelty aluekohtaisesti alla. Pirkanmaan ELY-keskus ottaa kokonaisuudessaan kantaa Natura-alueisiin kohdistuviin vaikutuksiin, kun arviointia on täydennetty asianmukaisesti.

Pinsiön-Matalusjoki (SAC, FIO356004, 27 ha)

Natura-arvioinnin toteutus ja menetelmät

ELY-keskus pitää merkittävänä puutteena, että arvioinnissa viitataan alueille tehtyyn maastokäyntiin, mutta maastokäynnin tuloksia mm. havaitun lajiston tai luontotyyppien sekä niiden tilan osalta ei ole avattu arvioinnissa sanallisesti eikä valokuvin. Arvioinnin tiedoilla ei siten ole mahdollista perustella, onko vaikutusalueella Natura-alueen suojelun perusteena olevia luontotyyppejä.

ELY-keskus tuo esille, että Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueella on aikaisemmin tehty luontotyyppi-inventointeja vain pohjoisessa sijaitsevien kolmen yksityisen luonnonsuojelun alueen kohdalla (Ylä-Pinsiön lähdelehdon luonnonsuojelun alue 1 ja 2 sekä Pinsiön-Matalusjoki 4:5). YSA-alueiden ulkopuolelta Natura-luontotyypeistä ei ole ajantasaista tietoa.

Yhdymme ELY-keskuksen lausuntoon Natura-alueiden yv:n puutteista ja lisäselvitystarpeista. Sanallinen ja kuvallinen dokumentointi on välttämätöntä lajien ja luontotyyppien maasto-olosuhteiden ja tilan todentamiseksi.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin

Pikkujoet ja purot

Vaihtoehdottomalla osuudella reitti ylittää Pinsiön-Matalusjoen pellon ja valmiiksi erittäin vähäpuustoisesta alueesta kohdalta, mutta muodostaa pysyvän 62 metriä leveän puuttoman aukon joen varteen noin 350 metrin matkalle joen eteläpuolen metsäalueelle. ELY-keskus huomauttaa, että Pinsiön-Matalusjoen ja siihen laskevien purojen ja ojien varsien avohakkuut ovat uhka Pinsiön-Matalusjoelle ja sen lajistolle erityisesti kiintoainekuormituksen vuoksi. Erityisen ongelmallisia eroosio ja kiintoainehuuhtouma ovat jyrkästi viettävillä hakkuualoilla, jos riittävät suojavyöhykkeet puuttuvat. Reuna-alueiden raivauksen ja puuston poiston vaikutuksen merkittävyyttä joen kiintoainekuormitukseen vaihtoehdottomalla osuudella ei ole arvioitu, ja ELY-keskus pitää sitä arvioinnin puutteena.

Yllä kuvattu Pinsiön-Matalusjoen rantaan osoitettu, metsäalueelle sijoittuva ja pysyvä 350 metrin pituinen ja 62 metrin levyinen puuton aukko ei ole hyväksyttävä. Lausunnossa mainitun rantojen kiintoaineksen valuman lisäksi puiden varjostuksen häviäminen tulisi lisäämään veden haihtumista ja nostamaan veden lämpötilaa. Tämä huonontaisi sekä jokihelmisimpukan että taimenen elinympäristöä, eikä voisi olla vaikuttamatta lajien menestymiseen.

Jokihelmisimpukka ja taimen ovat eläneet ja säilyneet Pinsiön-Matalusjoessa jääkauden päättymisestä alkaen nimenomaan happirikkaan, puhtaan ja viileän lähdeveden turvin. Nämä joen veden luontaiset ominaisuudet eivät ole korvattavissa millään keinolla.

Lehdot

ELY-keskus huomauttaa, että lehdot-luontotyypin sijainti Natura-alueella on kartoitettu vain yksityisten suojelualueiden kohdalla. Ei ole siis poissuljettua, että luontotyyppiä olisi myös muualla Natura-alueella. Voimajohdon itäinen reittivaihtoehto sijoittuu puustoiselle alueelle, joka hankkeen vaikutuksesta muuttuisi puuttomaksi. Natura-arvioinnissa ei ole kuvattu puustoa tai lajistoa reittivaihtoehdon alueelta, joten ei ole mahdollista poissulkea, ettei alueella olisi lehdot-luontotyyppiä tai muuta Natura-luontotyyppiä. Siten itäisen reittivaihtoehdon vaikutuksia luontotyyppiin ei voida arvioida.

Yhdymme ELY-keskuksen lausuntoon. Hankkeen vaikutusalueen luontotyypit tulee selvittää.

Lähteet ja lähdesuot

Arvioinnin mukaan luontotyypin sijainti Natura-alueella ei ole tiedossa. Arvioinnin mukaan maastokäynnillä luontotyyppiä ei kuitenkaan havaittu suunniteltujen voimajohtoreittien alueella. Lähteet ja lähdesuot-luontotyypin sijainti Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueella on päivitetty vuonna 2004–2005 tehdyssä inventoinnissa. Luontotyypin sijainti on alueen pohjoisosassa joen alkuosan lähdelehdossa. Alue on luokiteltu alun perin puustoiset suot-luontotyyppiin kuuluvaksi, mutta luontotyyppi on inventointitietojen mukaan lähteinen ja on tulkittu myöhemmin Naturasuojeluperusteeksi lähteet ja lähdesuot. Luontotyyppiin kohdistuvia vaikutuksia ei ole arvioitu, sillä alueen sijainti ei ole ollut tiedossa arviointia tehdessä.

Pidämme yva-ohjelman vakavana puutteena sitä, että arvioija ei ole tunnistanut Pinsiönlähdettä. Lähdesammalet sekä lähteen ympäristön kostean lehdon ja lehtokorven kasvillisuus ovat tunnistettavissa mihin lumettomaan vuodenaikaan tahansa.

Itäisessä vaihtoehdossa on esitetty lähteen länsipuolelle ulottuvaa lähes 80 metrin levyistä puutonta aukkoa, jonka haihduttava vaikutus olisi tuhoisaa sekä Pinsiönlähteen luontotyypeille että niiden varassa eläville jokihelmisimpukalle ja taimenelle.

Hankkeen yva-ohjelman vaikutusten arviointia tulee täydentää kattamaan Pinsiönlähde ympäristöineen.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen II lajeihin

Saukko

Vaikutusten arviointi on melko suppea ja perustuu siihen, ettei pylväitä ole tarpeen sijoittaa veteen eikä uomaan kohdistu toimenpiteitä. ELY-keskus (Lausunto 9 (12) PIRELY/1786/2022 22.11.2023) huomauttaa, että saukon synnytykspesät voivat sijaita myös kauempana itse uomasta, ja rantakasvillisuuden sekä -puuston poisto voi heikentää lajin pesäalueita. Arvioinnissa ei ole selvitetty alueen saukkokannan tilaa ja esiintymisalueita, eikä voimajohtoalueen alle jäävän alueen merkitystä saukolle, jonka vuoksi vaikutuksien merkittävyyttä ei voi tarkasti arvioida.

Esitämme saukon esiintymien ja pesäpaikkojen selvittämistä luontodirektiivin edellytysten mukaisesti.

Vaikutukset muuhun lajistoon

ELY-keskus huomauttaa, että arvioinnissa ei ole käsitelty vaikutuksia alueen muuhun tietolomakkeella mainittuun lajistoon. Natura-arvioinnin ohjeistuksen mukaan arvioinnissa tulee ottaa huomioon muu lajisto, mikäli se on esimerkiksi osa suojeluperusteena olevalle lajille tärkeää ravintoketjua. Pinsiön-Matalusjoen Natura-alueen tietolomakkeella on muuna tärkeänä lajistona lueteltu taimen. Jokihelmisimpukan toukat elävät tietyn ajan loisina taimenen kiduksissa, ja laji on siten olennainen osa simpukan elinkiertoa. ELY-keskus pitää puutteena, ettei arvioinnissa ole otettu kantaa taimeneen kohdistuviin vaikutuksiin.

Pidämme voimajohtohankkeen vakavana puutteena sitä, että Pinsiön-Matalusjoella elävä jokihelmisimpukka on mainittu ympäristövaikutusten arvioinnissa vain ohimennen. Jokihelmisimpukka on erittäin uhanalainen (EN) ja korvaamaton eliölaji.

Hankkeen vaikutuksissa mainitaan johtopylväiden sijainnista. Sijoittelussa on huomattava, että näkyvien virtausten lisäksi vedet kulkevat maanalaisissa suonissa paljon näkyviä vesii laajemmin. Tämä on huomattava erityisesti Pinsiön-Matalusjokea sivuavissa kaivuutöissä.

Vaikutukset lintudirektiivin liitteen II lajeille

ELY-keskus huomauttaa, että arvioinnissa ei ole käsitelty kalasääskeä, joka on myös alueen suojelun perusteena oleva laji. Arviointi on siten osan suojelun perusteena olevien lajien osalta puutteellinen. Kalasääkseen kohdistuviin vaikutuksiin ei voida ottaa kantaa, sillä vaikutuksia ei ole arvioitu.

Kaakkurin pesintää Natura-alueella on seurattu vuosikymmeniä. Viimeisimmän tiedon mukaan laji pesii vakituisena itäisellä Heinijärvellä, Pitkälammella, Korpijärvellä, Koukkujärvellä ja Kiimalammella. Voimajohtolinjauksen alueella sijaitsevat Heinijärvet koostuvat kahdesta altaasta, jonka välissä kulkee Pinsiöntie. Kaakkurien pesintätulosta ja esiintymistä on seurattu Heinijärvillä jo 30 vuoden ajan, ja tänä aikana on havaittu 17 pesintää. Vuonna 2016 itäiselle Heinijärvelle rakennettiin koillisosaan tekosaareke, joka on parantanut kaakkurin pesintätulosta järvillä. Molemmilla järviältailla on lisäksi luonnonsaarekkeet, joissa laji on onnistunut pesimään harvemmin, mahdollisesti tien läheisyydestä aiheutuvan häiriön tai saalistuksen vuoksi. Yhden kaakkurin on havaittu törmänneen ja menehtyneen järvien läpi kulkevaan voimajohtolinjaan. Järvi on vakituisena kaakkurin pesintäjärvenä merkittävä osa Natura-aluetta ja alueella kulkeva voimajohto aiheuttaa lajille törmäysriskin.

Läntinen vaihtoehto osoittautuu vaikutuksiltaan vähäiseksi tässä vertailussa.

Yhteisvaikutukset

Arvioinnissa on virheellisesti yhteisvaikutukset-kappaleessa käsitelty liito-oravaan kohdistuvia vaikutuksia. Liito-orava ei ole Kaakkurijärvien suojelun perusteena oleva laji, eikä muu huomionarvoinen Natura-tietolomakkeella mainittu laji. Kaakkurijärvien alueen merkittävin uhka on metsien käyttö sekä ympäröivän muuttuvan maankäytön aiheuttama häiriö esimerkiksi melun ja virkistykseen lisääntymisen myötä. ELY-keskus pitää keskeisenä, että Kaakkurijärvien Natura-aluetta koskevissa suunnitelmissa arvioidaan huolellisesti alueelle kohdistuvia yhteisvaikutuksia. Natura-arviointi on

yhteisvaikutuksien osalta puutteellinen, sillä jää epävarmaksi mihin tietoon se perustuu ja mitä hankkeita sekä Natura-aluetta yhteisvaikutuksien arvioinnissa on käsitelty.

Johtopäätökset

ELY-keskuksen mukaan Kaakkurijärvien Natura-arviointi sisältää olennaisia puutteita, jonka vuoksi arviointia tulee täydentää. Natura-arvioinnissa ei mm. ole käsitelty kaikkia alueen suojelun perusteena olevia lajeja. Lisäksi on epävarmaa, miten arvioinnissa on tarkasteltu yhteisvaikutuksia.

Kaakkuriin kohdistuvat vaikutukset voivat Alinenjärven keskimmaisessä ja läntisessä reittivaihtoehdossa nousta kohtalaisiksi, koska törmäysriskialue levittäytyy laajemmalle alueelle eikä keskity nykyisten voimajohtojen Lausunto 12 (12) PIRELY/1786/2022 22.11.2023 yhteyteen.

Arvioinnin mukaan vähäisin riski on olemassa olevan voimalinjan yhteyteen sijoitettava itäisellä linjauksella. Itäinen reitti kuitenkin leventäisi alueella kulkevaa voimalinjaa, ja jonka takia alueen suojelun perusteena oleva puustoisien suon luontotyyppi häviäisi linjan alueelta. Itäinen reitti muodostaisi leveän voimajohtolinjan, joka peittäisi kokonaisuudessaan alueella olevan yksityisen luonnonsuojelualueen osan.

Natura-alueen suojelun tavoitteena on Kaakkurijärvien pienten järvien ja lampien muodostaman kokonaisuuden suojeleminen. Uuden voimajohtolinjan sijoittaminen alueelle kaakkurin vakituksena pesimälampena tunnetulle Heinijärville ei ole alueen suojelun kannalta tavoiteltavaa. Pirkanmaan ELY-keskus edellyttää, että vaikutusten lieventämisen keinona tutkitaan linjausta, jossa nyt esitetty läntinen Natura-alueen kiertävä vaihtoehto sijoitettaisiin kauemmas kaakkurin törmäysriskialueelta. Tällöin vältettäisiin sekä olemassa olevan linjan laajeneminen, että lajiin kohdistuvien vaikutusten kasvaminen. Pirkanmaan ELY-keskus ei voi puutteitten takia ottaa kantaa siihen, aiheutuuko hankkeesta merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Kaakkurijärvien Natura-alueelle. Natura-arviointia tulee täydentää alla olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Natura-arvioinnin täydentäminen

- Kuvaus itäisen ja vaihtoehdottoman reittilinjauksen vaikutusalueen luontotyypeistä ja lajeista alueelle tehdyn maastokartoituksen perusteella
- Arvio hankkeen vaikutuksista taimeneen, joka on olennainen osa alueen suojelun perusteena olevan jokihelmisimpukan elinkiertoa
- Arvio hankkeen vaikutuksista lähteet ja lähdesuot – luontotyyppiin
- Reittilinjauksen perustelut vaihtoehdottomalla osuudella
- Arvio vaihtoehdottoman avoimena pidettävän reittilinjan puuston poistumisen vaikutuksista (ml. kiintoainekuormitus) pikkujouet ja purot-luontotyyppiin sekä suojeluperusteena oleviin lajeihin
- Selvitys mahdollisista saukon lisääntymis- ja levähdysalueiden sijainnista hankkeen vaikutusalueella

Lopuksi

Käsittelimme taimeneen kohdistuvan vaikutusten arvioinnin jokihelmisimpukan yhteydessä lajin merkittävyyden näkymiseksi hankkeen suunnittelussa.

Pinsiön-Matalusjoen lähde-, lehto-, puro- ja suoluontotyypit sekä alueen luonto- ja lintudirektiivin eliölajit muodostavat arvokkaan luontokokonaisuuden.

Yhdymme Pirkanmaan ELY-keskuksen hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista antamaan lausuntoon. Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin täydennys tulee tehdä ELY-keskuksen esityksen ja Natura-arvioinnin ohjeistuksen mukaisesti.

14.5.2024

Keijo Rantanen
Puheenjohtaja
SLL Nokia

Tiina Kauppi
Sihteeri
SLL Nokia

Sari Jaakkola
Puheenjohtaja
SLL Ikaalinen

Sanna Lamppu
Sihteeri
SLL Ikaalinen

Matti Rintala
Puheenjohtaja
SLL Hämeenkyrö

Sari Lähde
Sihteeri
SLL Hämeenkyrö

Timo Järvenpää
Puheenjohtaja
SLL Ylöjärvi

Halla Savisaari
Sihteeri
SLL Ylöjärvi